

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. XXXII. Kalumnia depingitur & Kalumniatoris genius describitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77028)

Liber S.
Bonaven-
tura erat
Crucifi-
xus.

concionibus inspergeret. Bonaventura, quoniam in platea constitebant, domum invitat percunctantem, polliceturque se illum librum ostensurum. Conditionem acceptat Thomas, comitatur hominem, inquit cum invitante cellam, expectat avidè quem prompturus sit codicem. Quid putatis fecisse Bonaventuram? attulisse forsitan Augustinum? non malum attulisset, sed meliorem habebat. Quis fuit? Crucifixus erat osculis tritus, non digitis, lacrimis notatus, non atramento; hinc ille vim loquendi, vim sumpsit persuadendi, quam in Quintiliano querere potuisset, invenire in solo Crucifixio, uti & invenit. Verè literatus est, qui sic est literatus. Quid enim externa & polita ista doctrinarum, quid sermonis linguarumque ad factum, scientia? Quid faciunt ad meliorem vitam, si absit melior hic doctor? Vanus ille homo est, & ejus sermo colore solo Rhetorum imbutus, nisi habeat pondus à divino spiritu. Audi mihi aliquem scitè & eleganter loquentem, capere quidem paullisper lenociniis illis verborum, sed abi rursus, & abibit simul affectus. Nunc alteri te siste cujus sermo non cultus, sed natus; non nitidus, sed neglectus; non sese ostentans, sed amore flagrans & divinis favillis inspersus; hic animum tuum, non trahet, sed rapiet; non movebit sed dimovebit, & relinquet abeundi ictum ac morsum salutarem. Audi Petrum die Pentecostes loquentem; attende Paulum coram Agrippa & Festo discentem, non artificiosè, non affectatè; neque enim ita doctus erat à magistro Crucifixio. Sed observa vultum utriusque, quasi divinis flammis succensum, ignem in oculis vigorem, tremendum in ardente fronte pondus: suaserunt ac persuaserunt. Sic solent qui magistrum habent non Tullium, sed spiritum.

§. III.

Quæ lingua omnium sanctissima.

Hic quaestio nobis vertitur (quod unum ex primis differendum talat) quæ linguarum omnium sit sanctissima? Erunt fortassis qui dicant Hebraeam, non primam tantum, sed & sanctissimam esse. Non malè. Veruntamen, si praeis doctoribus credimus, est lingua quæ Hebraea longè sit sanctior, quam & indolentissimus quisque, modò velit, facile ac brevi ad discat. Graeciae lumen, disertissimus oratorum Chrysostomus ad quaestionem hanc respondebit. Nos digitum labello imponimus: Chrysostomum ergo audiamus. Aureus hic orator verbum è verbo sic exprimens: Gratias itaque agamus, inquit, in omnibus, quidquid fiat: hoc enim est gratum esse. Etenim rebus prosperis hoc facere, nihil magni fuerit: nam ipsa rerum natura eò impellit. Quando verò in extremis existentes gratias agimus, tunc praeclarum est. Quando enim ceteri maledicunt & suspirant, nos gratias agimus. Vide, quanta sit philosophia. Primum, Deum laetificas: Alterum, diabolum pudefacis: tertium, & quod malefactorum est nihil esse facis. Nam & tu simul gratias agis, & Deus dolorem amputat, & diabolus abscedit. Non potest etiam fieri ut afflictiones sentiat homo ille, qui in afflictionibus gratias agit. Nihil hac lingua sanctius, quæ in adversis Deo gratias agit. Certè non inferior est lingua martyrum, utraque pariter coronatur. Nam adversus istam instat licetor, Deum per maledicentiam negare cogens, adversus hanc instat diabolus, agitis quaestionum cogitationibus lacerans, & animi angustias obtenebrans. Si ergo dolores pertulerit, & gratias egerit, martyrii coronam sortitur. Vipote morbo decumbit filiolus, & tamen mater gratias agit Deo. Quo tortore non savior est animi angustia? Attamen verbum aliquod acerbum extorquere nequit. Filiolus moritur? Rursus mater gratias agit. En, mi optime Christiane, hæc demum sanctissima est lingua, quæ pro molestiis & doloribus gratias agit. Ita Chrysostomus attestante, Nihil hac lingua sanctius, quæ in adversis Deo gratias agit.

Joannes Avila formandis moribus magister opti-

Amus: In erumnis & doloribus, aiebat, plus valet unum Deo Gratias, quam sex milia in rebus prosperis, & bonâ valetudine. Nam Deo gratias agere, cum omnia fluunt ad votum, vix ullius est artificii; at verò cum gressibus ærumnis obruimur, nihilominus velut pro beneficiis Deo se gratias agere, tum sistere, hoc ratæ artis, hoc magni est animi. Revera Jobus sanctissimam hanc linguam habuit: calami sermone, namque maximis jam pæne sepultus, nihilominus inter tot suorum ruinas & funera, voce generosa cantabat: Sit nomen Domini benedictum. Igitur oraculo hoc habendum quod Chrysostomus pronuntiavit: Nihil est hæc lingua sanctius, quæ in adversis Deo gratias agit. Hæc demum sanctissima lingua est.

K

CAPVT XXXII.

B KALVMNIA depingitur, & Calumniatoris generis describitur.

VETVS verbum est: Longæ sunt Regum manus, quæ quaquaversus fugias, insequuntur & apprehendunt. Suas habet & lingua manus, eaq̃ longè sequeuntur. Mas, quæ illis Regum brachiis vix quidquam cedant. Linguae manus esse, sapientissimus Regum testatur Mors, inquit, & vita in manibus Linguae. Robulissimas profectione manus esse necesse est, quæ duas res ulque vix quæque diversissimas Vitam & Mortem continere possunt; uti verò Mors omnia perperit atque permeat, ita etiam Linguae manus in omnem se locum penetrant. Linguae brachia sunt verba, quibus plurimi se contunduntur, ut cor, omniâque illorum ossa conterantur. Siracides exponit, quâ ratione manus hæc ferreæ atque adamantinæ, secures omnes & malleos mole crudeli superent: Beatus, inquit, qui tectus est à Lingua mortis, quam, qui in iracundiam illius non transivit, & qui non attraxit jugum illius, & in vinculis illius non est ligatus: jugum enim illius jugum ferreum est, & vinculum illius vinculum æreum est. Mors illius mors nequissima: & utilis potius inferna quam illa. Lingua tertia multos commovit, & dispersit: Lingua de gente in gentem, civitates muratas divitum destruxit, & domos magnarum effudit. Virtutes populorum concilii & gentes fortes dissolvit. Linguam tertiam vocat eam potissimum, quæ discordias inter duos aut plures inflamat. Atque adeo lingua mala tam robustas habet manibus, ut multos cogat terram è terrâ mutare, non paucos in extremam perniciem impellat. Inter has linguas, quarum mors nequissima est, jure suo numeranda venit Lingua Calumniatrix, quæ non tantum maledicacium cudit in alterum, sed etiam in falsam accusationem malitiosè prorumpit. Hanc potè Linguam non ad tertiam sed ad decimam alphabeti litteram referre priscorum Orthographia nos docet, quæ ad characterem Kappa Calumniam reducit, ut infra demonstrabitur. Sed prima hæc quaestio nascitur, quid sit Calumniatrix? Theologorum Princeps Thomas Aquinas Calumniam ait esse falsam & maliciosam criminis impositionem. Calumnia index est frequens accusatio, quæ quò falsior, hoc & veneficiosa est; atque de hoc calumniatrix Lingua veneno atrocissimo paulò copiosius differemus. Aures obsecro vacivas præbete & fixæ Linguis.

§. I.

LOdovicus Malvenda è S. Francisci familiâ virenditus: Vultisne, inquit, scire, quid sit Calumniatrix? Narratio est, sed falsa, Magistratui aut Domino delata, illo absente, cujus jugulum petis. Nec ferè aliter Lucianus Sophista eam describens: Calumniatrix, inquit, delatio est inficio & absente reo, ubi perlungue fides habetur

parte inaudita altera. Et heu quam firmas Calumniam dissolvit amicitias, quor quantasque subvertit familias, quor & ipsas funditus civitates perdidit? Hæc patrum in liberos, fratrum in germanos, liberorum in parentes, amantium in amatos furorem armat.

Ab innocentior veneno quolibet Calumnia est.

Ex angulis atque latebris frequenter, & ex insidiis jacit tela, sed duplici aconito lita. Ephesus pictor Apelles suis Calumniam coloribus egregie depinxit idque hac occasione. Apud Ptolemæum Regem conjurationis insimulatus est Apelles ad Antiphilo pessimæ istius artis professore. Ptolemæus inter adulaciones eductus, nec a se prudens regiam domum clamoribus turbans, ingratis, insidiatorem, conjuratum pictorem clamavit. Et nisi è capitis & conjuratis quispiam indignatus impudentiam Antiphili, & miseri Apellis misertus, affimasset illum nequaquam factionis fuisse participem, Apelli caput abstulisset Calumniam. Sed re probè cognita, pictorem Rex centum talentis donavit: & Antiphilum in servum addixit. Apelles periculi memor, Calumniam tali sub imagine spectandam proposuit. Imago hæc est: Vir prælongis auribus, quales *Mida* fuerunt, in folio velut iudex consistet, & accedenti Calumniam opem largiter promittit. Viro sedenti duæ mulieres adstant: ignorantia, & suspicio. Calumniam fucate formæ mulier accedit, iram ac rabiem spirans, & manu sinistra facem accendens concutiens, dextrâ juvenem capillis prehensum ac supplices manus cælo porrigentem trahens. Hanc anteit vir deformis, pallidus, acutum cernens, macilentum vultu, exilis oculis, tanquam si diuturno morbo contrahisset, quem facile conjicias esse *Livorem*. Quin & aliæ mulierculæ duæ comitantur, quæ Calumniam ornatrices ducuntur, quarum alteri nomen est *Sycophantia*, seu, Insidia; alteri *Fallacia*. Infamæ *Mida* tribunal fugit, quæ genibus repit femina, luctum præ se ferens pullâ lace-raq; veste; quæ hæc *Penitentia* vocatur, quæ capite in tergum reflexo, madidis oculis abeuntem *Veritatem* prosequitur. Hæc imaginis effingendæ ratio. Optarim hanc effigiem in omnibus aulis, loco patentissimo proponi, ut vel hac ratione calumniandi audacia frangeretur.

§. II.

Verissimè dixit Basilus: *Tribus simul damnosus est calumniator*. Nam & illi quem tradit, injurius est, & auditori suo, & ipse sibi. Primum quidem si calumniatorem spectemus, is utique quod non vir bonus sit, ignorat nemo. *Siracides* falsus ingenuus: *A tribus*, inquit, timuit cor meum, & in quarto facies mea metuit. Delaturam civitatis, collectionem populû, & calumniam mendacem; super mortem omnia gravia. Ea autem est calumniatoris natura, in crimen vocare omnia, probare verò nihil. Verus monostichum id asserit:

Nil probat calumniator, criminatur omnia.

Et ut altius insigat vulnus, per veritatem sibi viam sternit ad mendacium, ut flexuosâ calumniarum fraude, quod vult, impellat. Certè malum insidiosissimum est Calumniam. Et quemadmodum Basilici vis sine morfu, vel solo aspectu perniciosissima dicitur, ita calumniator clam falsas accusationes instillat auribus, nullo palam infixo morfu, quod diluendi ante præcipitur: ita perique falso delati extrema quæque petulere. Scitè Athanasius: *Qui lapide, ait, est ictus, medicum querit, sed ictus Calumnia gravior, quam lapides, ferunt*. Est enim calumnia gladius, clava, jaculum, & inde vulnus incurabile. Sed his veritas merdepotest, quæ ubi negligitur, vulnera sunt acerbiora. Cujus vita, inquit *Lylas*, inimicorum calumniis est exposita, nōne in vitâ ipsâ caret vitâ? Hanc mortem seridè deprecatus David. *Ecce iudicium, ait, & justitiam, non tradas me calumniatoribus me*. Gravissima injuria est, damnare reum indicâ causâ: atqui hoc omni ex parte molitur calumniator;

Tom. I.

A qui quem accusat, audientis iræ indefensum objicit, & accusatione clanculari defensionem intervertit. Ita ex abdito jaculatur, ut non sit qui resistere, adversâ; manu possit contendere, itaque ignaro & inscio unde bellum inferatur, sit pereundum. Ceterum id genus homines in Regum ac Principum aulis præcipue occurrant; ubi scilicet innumera suspiciones, invidia quotidiana; plucimæ assentandi & calumniandi occasiones. Nam ubi majores se semper spes ostentant, hic & invidiæ seiores, odia periculosiora, amulationes callidiores vigent, omnes se invicem æcerrimis oculis intuentur. Et quemadmodum qui singulari certamine contendunt, vigilanter observant, num aliquam corporis partem malè munitam conspiciant, quâ gladium mergant: sic Invidia lynceis speculatur oculis quâ calumniam immitat. Et cum quisque in aulâ primas obtinere cupiat, proximum summovet, & amolitur: priorem, si possit, convellit & supplantat. Sic alii in alios varias nocendi vias communi-

In Regum & Principum aulis occurrat.

B scuntur; quarum compendiosissima, sed & periculosissima est Calumniam; cujus principium ducitur ab invidiâ inter spem metumque fluctuante, sed quæ miserabilis, tragicos, & multis calamitatibus refertos exitus ostendit. Neque tam gravem noxam infligeret Calumniam, nisi vero similia narraret in speciem, neque rerum omnium validissimam veritatem opprimeret, nisi appositis ad inducendum argumentis aliisque sexcentis artibus deciperet auditorem. Hæc artes in Principum aulis & discuntur, & exercentur. Sunt qui nemini non detrahant, eos quos oderunt artificiosissime acculant, ita per proborum calumniam ad dignitates etiam consendant. Hi quandoque raram præ se ferunt modestiam; impietatem emendicatâ vultus pietate vestiunt; libidinem frontis maturitate & verecundâ oculorum dejectione contegunt. Ne fidat Princeps his palam probis, domi suæ improbis, fugiat fucaram gravitatem Stoico supercilio expressam. Loquantur licet mella, felle corda natant, summis labiis ardent, clam dentibus frendent, & iram in animo moluntur, odiūque intra se conceptum augent, dum aliud in mente occultant, aliud in ore habent, ad mortis labro bilem intus alunt, plenas affectibus tragedias in se commovent. Atque hi dum alios accusant, moerentes videntur, ac quasi rubore perfuni, nec ullo privato odio sed Principis solius bono, causam invidiâ plenam suscepisse. Nihil se in omni hac delatione spectare ajunt, nihil ab hac sperare, quàm communis boni augmentum, solâ se conscientiâ & religione tactos, & pereuntis justitiæ miseratione ad hæc descendisse. Et cum nihil præter nudum conscientiæ & religionis nomen habeant, blandè interim loquuntur, ut fortiter enecent. Sicut medici qui parum docti & fati seduli languidos multos officiosissime occidunt; sic illi molli linguâ & verborum quodam saccharo, dum publicè videntur prodesse velle, privatim speciosissime occidunt. Et subinde privata hæc calumnia in damnum publicum eunt; optimis enim calumniator imminet, non pessimis. Tiberiana tempora novimus, quibus, quo quisque districtior accusator, aut nequior calumniator hoc magis sacrosanctus habebatur. Atque hinc primorum ferè omnium cades, & plus suorum sanguine quàm factorum elatitudine nobilitata Roma.

Calumniam ab invidiâ sumit principium.

§. III.

Porro ea calumniæ species est efficacissima, quæ cum auditoris cupiditate conflatur: quando etiam apud Ptolemæum regem cognomento Dionysium, quispiam olim Demetrium Platonem accusavit, quod in Bacchanalibus aquam biberet, solusque omnium vestem tempore non aptaret. Ac nisi manè æcerisus, in omnium conspectu vinum bibisset, & sumptâ veste Tarentinâ cymbala pulsasset, profectò peris-

LII

ser, quod d

Calumnia
habet ad-
jutricem
Assenta-
tionem.

set, quod Regis moribus & deitiis non delectaretur. Non minus efficax est Calumnia, quæ cognatam, imò fororem habet adjutricem Assentationem, vix enim quisquam tam generoso est animo qui adulationis calumniis non succumbat. Apud Alexandrum Macedonem gravissimi criminis reus fiebat, qui Hephæstionem ut Deum noluisse colere. Eò enim Alexander plurimorum adulatione deductus est, ut gloriaretur, quod non modò Dei filius esset, sed Deos etiam creare posset. Tunc temporis Agathocles Samius, Alexandri Centurio parum absuit quin cum Leone convinceretur, accusatus, quod Hephæstionis sepulchrum transiens illacrymasset. Sed in patrociniū illius venit Perdicas, qui Deos omnes, ipsumque Hephæstionem juravit, Deum in venatione sibi clarè visum mandasse, ut Alexandro diceret, Agathocli esse parcendum, qui non plorasset mortuum, sed quod pristina familiaritatis meminisset. Enimverò Calumnia os oppilare non semper tam facile: & nescio quo pacto gaudemus omnes clanculum, cum plenas suspitione delationes audimus. Quibusdam enim suavisimè titillantur aures, cum alienis implentur calumniis; quod si eas prona credulitas foveat, proximum est non simplex malum. Phædrus Augusti Cæsaris libertus amœni vir ingenii, Calumniam, quæ credita nocet, hoc apologo perstringit: Aquila in sublimi quercu nidum fecerat: Felis in arbore hac mediâ cavernam nacta, pepererat: Aper ad imam quercum factus suos posuerat. Felis tam sortitum conubernium turbare calumniis sic est aggressa: Ad aquilæ nidum perrepens: Magna, inquit, tibi perniciēs paratur; forsitan & misere mihi; nam quod vides quotidie ab insidioso apro terram effodi, quid eum moliri putas? quercum vult evertere, ut nostram sobolem in plano facilius opprimat, atque hoc scire tua meaque interest plurimum. Ita territam avem deseruit. Non multò post tempore eadem felis ad aprum quoque descendens: Mi frater, inquit, in magno periculo sunt tui catuli, nam simul atque ad pastum exieris cum tenero etiamnum grege, Aquila fulminis ritu supernè ruens, porcellos tibi auferet; tu frustra sine ale fulminabis. Postquam & apri domum terrore complevit, in suum se cavum abdidit; sed noctu evagata suspensio pede, ubi se suamque prolem replevit elcā, de die pavorem simulans timidissimè prospexit. Aquila ruinam metuens, & pabulationis oblita desidebat ramis: Aper rapaces Aquilæ ungues vitaturus non prodibat foras. Sic illa cum suis pullis, ille cum suis catulis in mediâ extabuerunt. Felis cadaverum utrinque heres ex asse, aliquot diebus lautissimum suis epulum dedit. Hoc calumnia potest, si amicam sibi reperiat crudelitatem.

S. IV.

Optimè monens Basilus Imperator Leonem filium; Vane, inquit, auditioni noti præbere aures, & calumniatores in sinu tuo ne fove, & improbis ne temere crede: Illi enim sæpenumero viros bonos propter improbitatis suspitionem afflixerunt. Omnia audi & ab omnibus discere, sed ex eis quæ audies, quædam rejice, quædam admitte, nempe ea quæ tibi aut usui, aut honori esse queunt, & tuis subditis obesse nequeunt: rejice autem ea quæ & subditos ledunt, & tibi nihil prosunt. Lingua enim improba si potentem nanciscatur adjutorem, detrimenti plurimum adfert. Eam ob causam Antoninus Pius Imperator, delatores, si non probassent quæ dixissent, poenā capitali affecit. Vespasianus & Titus hoc genus hominum ita oderunt, ut eos flagellis cæcos per amphitheatri arenam spectandos traducerent, ut eorum exemplo alii dedicerent calumniari. Calumniatores, susurrones, adularores, delatores, & hanc hominum faciem qui non castigat, irritat. Veteri versu id docemur:

Lamb.

Nisi afflicti poenā incitas calumniam.

A Dux Saxonie Fridericus eā re laudatissimus, quod calumniis aures benevolas negare solitus sit: atque si qui ex hac hominum collaviæ molestiores essent, & calumpiam, inquebat, delationes vestras, si eorum prædictibus in faciem dicturos spondeatis, quæ de absentibus deferitis. Prudenter & æquè. Illud enim iniquissimum est, re non exploratā, nec accusati defensione admittā sententiam ferre. Hic nunquam non erratur, etiam cum abest error. Nam qui statuit aliquid parte inaudita alterā, æquum licet statuerit, iniquus est; quod in calumniis audiendis creberrimum. Hinc ille à molendino poeta optimè vocet:

Homines qui gestant, quique auscultant crimina,
Si meo arbitrata liceat, omnes pendant,
Gestores Linguis, auditores auribus.

Veissimè os aureum pronuntiat: Maledicentia & calumnia inimicitias, odio, & infinitis malis initium & causam præbet; quod si illi qui inanes & leves excipiunt narrationes veniam non impetrabunt, qui criminantur & conviciantur, quam habituri sunt defensionem? Adde calumniatricem hanc linguam ad excepta famæ restitutionem æquè obligari, & verò magis quam illam, quæ clandestinis detractionibus alienam famam inquinat. Deus hac in re severissimus est vindex.

S. V.

Anno à pariente Virgine nongentesimo octogesimo secundo Peloponnesum depopulata est pestis, maximè verò civitatem, cui nomen à præfice Lacædæmon, afflixit. Cives ad averendam hanc lucem sanctorum virorum preces potissimum expetiverunt. Fuit illo ævo vir integerrimus Nicon monachus, qui quod assidue in suis concionibus inelamaret, Penitentiam agere, passim ab omnibus vix alio nomine appellatus est, quam hoc ipso, monachus ille Penitentiam agere. Hic rogatus ut precibus pesti medelam faceret, & simul ad hominem opem, seque etiam habitaturum cum ipsis, si modò Jædæi pellerentur urbe, ne quid Christiana Religio detrimenti caperet. Cives omnia quæ jubere facturos sunt polliciti. Ita Nicon in urbem commigravit, & pestis inde illico exulavit, Judæis unā pulsus. At Joannes Aratus Judæorum patronus, acerbis ob id odiis in Nicone ferebatur, nec cessabat publicis privatisque calumniis virum optimum impetere; sed has mendacis lingue larvas facile ridebat Nicon. Et verò ad hominem improbum voce leni (nec enim alterari norat) se vertente: Abi, ait, & ad te redi; scelera tua desse infelix, brevi enim senties, qualia sint nequitia præmia. Nec tamen amens incepto destitit, quin adversus virum sanctum fremeret, & sexcentas calumnias de Nicone totā urbe spargeret. Non tulit hoc amplius vindex Deus. Noctē proximā objecti sunt dormienti Arato, duo sceus præstantis formæ, & supra humanam oris dignitatem, qui flagitis hominem cadere, & simul increpare verbis: Eone audacia te provehi, ut Dei servum spernere & tot calumniis proscindere non verearis? post plagas in obsecrum detudi carcerem sibi visus est. Hic ille veniam rogare, nec tamen impetrare. Experrectus, febri ceptus ardere, accitroque Nicone delicti gratiam oravit. Neque hic difficilis fuit vir beatus, &: Quæ in me perpetrasti, ait, ea tibi frater, quantum in me est, condono, sed quia celestis nutu vitæ tuæ finis imminet, de cetero nemo erit, qui Domini consilium dissipet. Vocem eventus confirmavit. Tertia post dies vitam rapuit Arato, funere immaturo. I nunc, & calumnias discere substringere, tanto luendas. Et an non Deus hac vindicet, aspectabili quantoque supplicio? nec improbis quidem hic oris furor probatur. Leuco tyrannus Ponticus, Athenæ teste, cito occidisset me, nisi tyrannis malis hominibus indigeret. Cerrè uti Thearidas dixit, nullus gladius ad scindendum

tam limatus & acutus est, atque calumnia ad laedendum. Vix est remedium adversus calumniatoris novaculam, quæ cuncti una cum pilis avellit. Ideo lex divina gravissimè hanc linguæ nequitiam vetans: *Non facies*, inquit, *calumniam proximo tuo*. Narrant historici, ex Arabicis paludibus pennatorum anguium examina progigni, quorum tam certum virus sit, ut morsum ante mors, quam dolor sequatur. Idem subinde in calumniis usum venit, multi hoc malo prius evectantur, quam timere dedicerint ne evectantur.

Hic malum quantum privatim ac publice calumnia est?

CAPVT XXXIII.

Calumnia, quàm grave, quàmque per pagatum sit vitium, & quâ ratione solitum puniri.

Aristoteles, Eliano teste, cum iudiciorum meru Athenis profugisset, interroganti cuidam, qualis esset civitas Atheniensium? respondit: Pulcherrima, sed in eâ ficius super fici, & pyrum super pyro tabescit. Quo dictorio significavit Athenas Calumniatoribus nimium quantum abundare. O mi bone Aristoteles, bene ageretur cum orbe terrarum, si solum Athenis sit calumniatorum tam vilis annona. Hæc humani generis pestis lætifimè ubique provenit, & seipsam proleminat, vix ulla ulpiam seges lætior, quam Calumnia: atque hoc ipsum explicatus jam trademus.

§. I.

Eccelesiastes divini iudicii abyssum miratus: *Verti me*, inquit, *ad alia*, & *vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem consolatorem: nec posse resistere eorum violentiæ, cunctorum auxilio destitutor*. Repagula rupit jam scelus, cum enim alias occulta esse soleat calumnia ac clanculatia, ac ferè personata, tamen jam non querit tenebras neque angulos, sed in medio foro, in plateis & compitis impune grassatur, sub sole geruntur hæc talia. Quod & Hieremias vates meritis simo queritur. Hæc est civitas visitationis, omnis calumnia in medio ejus. Perinde si dicat: Calumnia jam publice agit, & inter aulicos suaviter vivit, inter cives tranquille habitat, non ut advena & peregrina, sed tanquam civis & indigena. Quod & Amos Propheta lacrymis prosequendum arbitratus: *Congregamini*, ait, *super montes Samariae, & videte infantes multas in medio ejus, & calumniam patientes in penetralibus ejus*. Publicum exhibet spectaculum, & ab ipsis montibus spectandum; hinc furentium & infanientium calumniatorum; illinc innocentium, lacrymantium & ululantium. Quâ dicendi formulâ explicandis calumniis usus est Cyprianus ad Donatum scribens: Paulisper, inquit, te crede subduci in montis ardui verticem celsiorem; speculari inde fluctuantis mundi turbines. Iam sæculi & ipse misereberis, cernens itinera latronibus clausa; maria pradonibus obfessa; Orbem mutuo sanguine madentem; rabiem invicem discordantium savientem; forum litibus mugiens & insanum; patronum pravavancem; iudicem sententiam rendentem; calumniatorem impugnantem; ressem insanantem; renalis vocis audaciam grassantem. Consensere iura peccatis, & caput licitum esse quod publicum est. Calumnia vivit, regnat, imperat.

Cum audiisset Plystona Lacedæmonum Rex, calumniatorem pessimum bene de se locutum: Profecto, inquit, mortuum me esse credidit, quando de nemine vivorum boni quid dixisse unquam est auditus. Horum hominum, qui omnes criminantur, mellis ubique maxima est. Eapropter Ecclesiastes: *Et laudavi magis mortuos*, inquit, *quam vivos: & scilicet utroque iudicari qui necdum natus est, nec vidit mala quæ sub sole sunt*. Rursum contemplatus sum omnes labores hominum, & industrias ani-

Tom. I.

A madverti patere invidia proximi. Hic nemo tam loricatus, aut cataphractus est, quin pateat his telis, quæ sæpe violentius penetrant, quò remotius emittuntur. Itais suis quoque lacrymis hoc malum deplorans: *Aversus sumus*, inquit, *ne iremus post tergum Dei nostri, ut loqueremur calumniam & transgressionem: concepimus, & locuti sumus de corde verba mendacii. Et conversum est retrorsum iudicium, & iustitia longè stetit: quia corruit in plateâ veritas, & aequitas non potuit ingredi*. Dixerit hic quispiam divina patientiæ ignarus: O Domine vides hæc & files? ubi tua delitescit providentia, ubi fulmina tua? *Qui recessit à malo, præda paravit*. Hic famam perdidit, ille pecuniam; ille valetudinem & vitam, quia suum ipse cor exest & corrodit, cernens se mendacis ac calumniis pessimè mulctari. Sed quid frustra indignamur & fremimus? Hi mores sunt Calumnia; quæ nec innocentissimis nec sanctissimis parcat. Vetus dictum est, Calumnia omnis impudentiæ mater. Unquamne cælum audit immaniores calumniam, quàm quæ in Orbis Servatorem aperta vi sævit? Judæi sine fronte & ore innocentem Jesum flagitiosissimè calumniati: *Nomine bene dicimus nos*, ajunt, *quia Samaritanus es tu, & demonium habes*. Et perstant in sententiâ pervicacissimè: nulla eos mansuetudo flectit: *Nunc*, inquiunt, *cognovimus quia demonium habes*. Si hæc in ovicularum calumnie struantur, quid fiet rapacissimis belluis? Appositum huic rei apologum recitans Phædrus: *Ad rivum*, inquit, *eundem lupus & agnus convenerant urgente siti. Superior stabat lupus, longè inferior agnus, ad quem prono cursu descenderat rivus. Hic lupus liolum annem jurgiis causam inferens; Cur, inquit, bibenti mihi turbulentam fecisti aquam? Agnus ad hæc voces eohorruit; & Mi lupe, ait, fac velim, qui verò possum hoc facere quod queris? at te decurrit annis ad meos haultus. Lupus luculentâ veritate convictus strophas alias comminiscitur, & ante hos sex menses, ait, male dixisti mihi. Respondit agnus: Equidem natus non eram tunc temporis. Cui mox calumniator: At hercle pater tuus maledixit mihi. Atque ita correptum agnum laceravit hic latro iniquissimè. Omnis impudentiæ mater est Calumnia.*

Hæc propter illos scripta est homines fabula, Quorum innocentes opprimit calumnia.

§. II.

Miphiboseth Jonathæ regis filius, homo ovicula famuli sui nequissimas calumnias vitare non potuit. Nam cum David Rex Absalonem filium rebellem fugeret, Siba Miphibosethi famulus simulatis obsequiis cum liberali annonâ occurrit regi. Interrogatus à rege: Ubi herus ageret Miphiboseth? respondit trifurciter: Hierosolymis hæret, & etiamnum sperat patris sui regnum sibi restituendum. Mendacissime nebulo, tu dominum absentem sic calumniari? tuam illi culpam impingere? nunquam illi cogitata, in illum tam impudentem refingere? Et certè præmium etiam tulit hæc calumnia. Nam David plus æquo præceps hic judex causâ non disculsa calidè respondit: *Tua sint omnia, quæ fuerant*. Miphiboseth. At sedatâ rebellionis tempestate, Rex David in suum solium restitutus, aliter de totâ causâ iudicavit, paritque mendacissimi servi in dominum calumnia, quæ sæpe re & ius vitâ quàm verbis diluitur.

Sara Raguelis filia ad omnem pudicitiam, tum patientiam nata, ob subitam maritorum necem, nuptialem vestem cum funebri pallâ septies coacta est mutare, quando Hymenæum septies funerea rede fugarunt. Potuit hos luctus Sara generositate Hebræa concoquere, potuit flere in tam copiosâ dolendi materiâ. Vidit septem maritos à dæmone jugulatos, & tacuit vidit ætatis suæ florem tot funeribus calcatum, & obmutuit: vidit se prius viduam quàm conjugem, & toleravit. At verò cum

Calumnia-
torum pu-
nitio.

LII

una